

2. ÜNİTE: BEYLİKTEN DEVLETE OSMANLI SİYASETİ (1302-1453)

DEVLETLEŞME SÜRECİNDE OSMANLI-BİZANS İLİŞKİLERİ

Kuzeybatı Anadolu'da Bizans İmparatorluğu sınırlarında kurulmuş küçük bir Türkmen beyliği olan Osmanlı Beyliği'nin kısa sürede gelişip büyük bir güce dönüşmesinde kurulduğu coğrafyanın önemli bir etkisi vardır. Bizans İmparatorluğu, Balkan devletleriyle yaptığı mücadeleler ve taht kavgaları sonucunda zayıflamıştır. Bu durum merkezden uzak tekfurların (valilerin) bağımsız hareket etmesine neden olmuştur. Tüm bu koşullar, Anadolu'da Bizans sınırında bir uç beyliği olarak kurulan Osmanlı Devleti'nin gelişmesine ortam hazırlamıştır.

Ertuğrul Gazi'den sonra beyliğin başına geçen **Osman Bey**, babası gibi Rum tekfurlarıyla iyi geçinmiş jeopolitik durumun kendisine sağladığı avantajlarla yükselmeye ve dikkat çekmeye başlamıştır.

Osman Bey'den sonra başa geçen Orhan Bey, Bizanslılarla ilişkilerini **savaş**, **evlilik** ve **diplomasi** gibi yollarla sürdürmüştür. Osmanlı-Bizans münasebetlerindeki en önemli hususlardan biri hiç şüphesiz evliliklerdir. Osmanlılar, taht kavgaları, Selanik meselesi, Sırplarla olan mücadele gibi sorunlarda Bizans'a yardımcı olmuşlardır. Kantakuzenos, taht mücadelesinde Osmanlıların desteğini kazanabilmek için Kilisenin muhalefetine rağmen kızı Theodora'yı Osmanlı Beyi Orhan'a vermiştir.

UYARI: Osmanlılar, Orhan Bey'le ilk kez üst seviyede siyasi bir evlilik yapmıştır.

XIII. YÜZYILIN SONLARINDA ANADOLU VE ÇEVRESİ

XIII. Yüzyılın Sonlarında Anadolu ve Çevresi

HATIRLA: Anadolu'da İznik ve Konya merkezli hâkimiyet kuran Türkiye Selçuklu Devleti, **1243 Köseadağ Savaşı'**nda Moğollara (İlhanlılara) yenilmiştir. Bu nedenle Türkiye Selçuklu Devleti'nin siyasi, sosyal ve ekonomik düzeni bozulmuştur. Bu dönemde, İlhanlıların egemenliğini kabul etmek istemeyen Türk boyları, çoğunlukla Anadolu'nun batı bölgelerine göç etmek zorunda kalmışlardır. Anadolu'nun batı bölgelerine göç eden boylar buralarda **beylikler** kurmuşlardır. Böylece **İkinci Beylikler Dönemi** başlamış, Anadolu'da Türk siyasi birliği bozulmuştur.

Selçukluların İlhanlı egemenliğine girmesi üzerine sınırlarda bulunan **uç beyleri** bağımsız birer devlet gibi davranmışlardır. Bu beylikler Türkiye Selçuklu Devleti'nin yerini alabilmek için birbirleriyle mücadele etmişlerdir. İlhanlı Devleti egemenliğinde olan Türkiye Selçuklu Devleti, 1308'de Sultan II. Mesut'un ölümüyle yıkılmıştır.

XIII. yüzyılda Anadolu'yu çevreleyen denizlerde **Venedik** ve **Ceneviz** devletleri hâkimiyet kurmuştur. Bu devletler hem birbiriyle hem de Bizans'la mücadele etmiştir. Akdeniz'de birçok adaya sahip olmuşlardır. Özellikle Cenevizler, Boğazlar üzerinde denetim kurmuştur.

Bu dönemde Anadolu ve çevresinde **Bizans İmparatorluğu**, **İlhanlılar**, **Memlûkler** ve **Altın Orda** gibi devletler varlığını sürdürmekteydi.

Bizans İmparatorluğu (330-1453)

Bizans İmparatorluğu, XIV. yüzyılda Anadolu'nun batısındaki Marmara kıyıları, Kocaeli Yarımadası, Trakya, Makedonya ve Ege adalarının bir kısmına hâkimdi.

Yönetimde veraset anlayışından kaynaklanan taht mücadeleleri ve aristokrasi ile ordunun hanedana karşı başlattıkları iç çekişmeler, ülkenin tamamını etkileyerek siyasi istikrarsızlıklara sebep olmuştur.

XIII. yüzyıl sonları ile XIV. yüzyılda Bizans, Anadolu'da Türkiye Selçuklu Devleti ve diğer Türk beylikleriyle; Balkanlarda ise Sırp ve Bulgarlarla mücadele hâlindeydi.

HATIRLA: IV. Haçlı Seferi (1204) sonucunda İstanbul'un (Katolik) Latinler tarafından ele geçirilmesi üzerine Bizans hanedanları tarafından **İznik** ve **Trabzon**'da iki Hristiyan devlet kuruldu. **İznik Rum Devleti**, Türkiye Selçuklu Devleti ile bazı çatışmalara girdiyse de genellikle dostane ilişkiler kurdu. Dostane ilişkilerin arkasında yatan asıl sebep, doğudan gelebilecek bir Moğol saldırısına karşı birlikte hareket etmektir. **İznik Rum Devleti** 1261'de Latinleri İstanbul'dan çıkararak devletin merkezini yeniden İstanbul'a taşıdı. **Trabzon Rum Devleti** ise varlığını XV. yüzyıla kadar sürdürdü ve II. Mehmet tarafından **1461**'de ortadan kaldırıldı.

İlhanlı Devleti (1256-1335)

Cengiz Han'ın torunu **Hülagû Han** tarafından **İran**'da kurulan İlhanlı Devleti'nin başkenti **Tebriz** (İran) olup; **Anadolu**, **Azerbaycan**, **Irak** ve **Güney Kafkasya**'da da hâkimiyeti söz konusuydu. İlhanlılar, Türkiye Selçuklu Devleti'ni Köse Dağı Savaşı'nda yenilgiye uğratmış ve onları egemenliği altına almıştır. Türkiye Selçuklu Devleti'nin yıkılışından sonra ise Anadolu'ya valiler atayıp halkı vergiye bağlamıştır. Gazan Han Dönemi'nde İslamiyet'i kabul eden İlhanlı Devleti, **Ebu Said Bahadır**'ın 1335'de ölümüyle dağılmıştır.

UYARI: Köse Dağı Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya hâkim olan İlhanlılar, Anadolu'da baskı ve şiddete yönelik bir politika izlediği için sağlam bir düzen kuramamıştır. **Ebu Said Bahadır**'ın 1335'te ölümüyle **İlhanlı Devleti**'nin dağılması Anadolu'daki Türk beylikleri üzerindeki İlhanlı baskısının sona ermesine sebep olmuştur.

Memlûk Devleti (1250-1517)

Türk asıllı komutanlar tarafından 1250'de Mısır'da kurulan Memlûk Devleti; Suriye, Filistin, Hicaz bölgesine hâkimdi. Moğolların Bağdat'ı işgalinden sonra **Abbasi halifesinin koruyuculuğunu üstlenerek siyasi bakımdan İslam dünyasının lideri olmuşlardır**. Ayrıca **Baharat Yolu** sayesinde ticarete gelişmiş ve zenginleşmişlerdir. Yavuz Sultan Selim Dönemi'nde, Memlûk Devleti ortadan kaldırılmıştır (1517).

HATIRLA: Memlûkler, Mısır'a yönelen İlhanlı ordularını 1260 yılında **Ayn-ı Calut Savaşı**'nda yenerek onları Suriye'den çıkarmışlardır. 1277'de **Elbistan Savaşı**'nda da Moğolları yenen Baybars komutasındaki Memlûk orduları, Anadolu'dan yeterince destek görmediklerinden Mısır'a dönmüşlerdir.

UYARI: Diğer Türk devletlerinden farklı olarak saltanat-veraset anlayışının olmadığı Memluk Devleti'nde her emirin (komutanın) hükümdar olma hakkı vardır.

Altın Orda Devleti (1227-1502)

Cengiz Han'ın torunu Batu Han tarafından Hazar Denizi ve Karadeniz'in kuzeyinde kurulmuştur. Anadolu'yu kuzey ve kuzeydoğudan çevreleyen Altın Orda Devleti, Anadolu'ya kuzeyden gelebilecek Moskova ve Kiev knezliklerinin saldırılarına karşı kalkan görevi görmüştür. XIV. yüzyıl sonlarında Timur'un düzenlediği seferler karşısında aldığı ağır yenilgilerle zayıflayıp, 1502'de yıkılmıştır.

UYARI: Altın Orda Devleti parçalanınca Moskova Knezliği güçlenmiş ve Rus Çarlığı hâline gelmiştir.

OSMANLI BEYLİĞİNİN KURULUŞU VE HANEDANIN KÖKENİ

Moğolların Anadolu'ya doğru ilerlemesiyle Osmanlıların ataları **Ahlat**'tan Erzurum-Erzincan taraflarına yönelmişler, bir süre burada kaldıktan sonra eski vatanlarına dönmek niyetiyle **Halep**'e kadar inmişlerdir. Daha sonra Pasin Ovası'na (Erzurum) geri dönenlerin bir kısmı Ertuğrul Bey liderliğinde Ankara-Karacadağ yoluyla **Söğüt**'e gelmişlerdir. Kayılar, **Söğüt'ü kışlak, Domaniç'i ise yaylak** olarak kullanmışlardır.

UYARI: Ertuğrul Gazi liderliğindeki Kayı aşiretinin Söğüt'ü kışlak, Domaniç'i ise yaylak olarak kullanması **konargöçer** yaşadıklarını gösterir.

Osmanlı Devleti'nin kurucusu Ertuğrul Gazi'nin oğlu **Osman Bey**'dir. Türkmen boy sistemine göre teşkilatlanmış Osman Bey, Bizans'ın içinde bulunduğu durumdan faydalanarak zamanla güçlenerek müstakil bir beylik kurma yolunda önemli başarılar elde etmiştir. Beyliğin kurulması sürecinde Bizans'ın içinde bulunduğu durum önemlidir.

UYARI: Bitinya bölgesinde faaliyet gösteren ve özellikle **1302 Koyunhisar Savaşı**'yla bir hanedan kurucusu durumuna gelen **Osman Bey, tarihî bir şahsiyet** olarak ortaya çıkmıştır. Koyunhisar Zaferi aynı zamanda **Osmanlıların aşiretten beyliğe geçişinde** bir dönüm noktasıdır.

Osmanlı Beyliği'nin Sınırlarının Genişlemesinde Etkili Olan Fetih Yöntemleri ve Politikalar

- **Gaza** geleneği ve Moğol baskısıyla doğudan gelen Türkmenlerin **uçlara** (sınırlara) yerleştirilmesi Osmanlı Beyliği'nin sınırlarının genişlemesinde önemli rol oynamıştır.

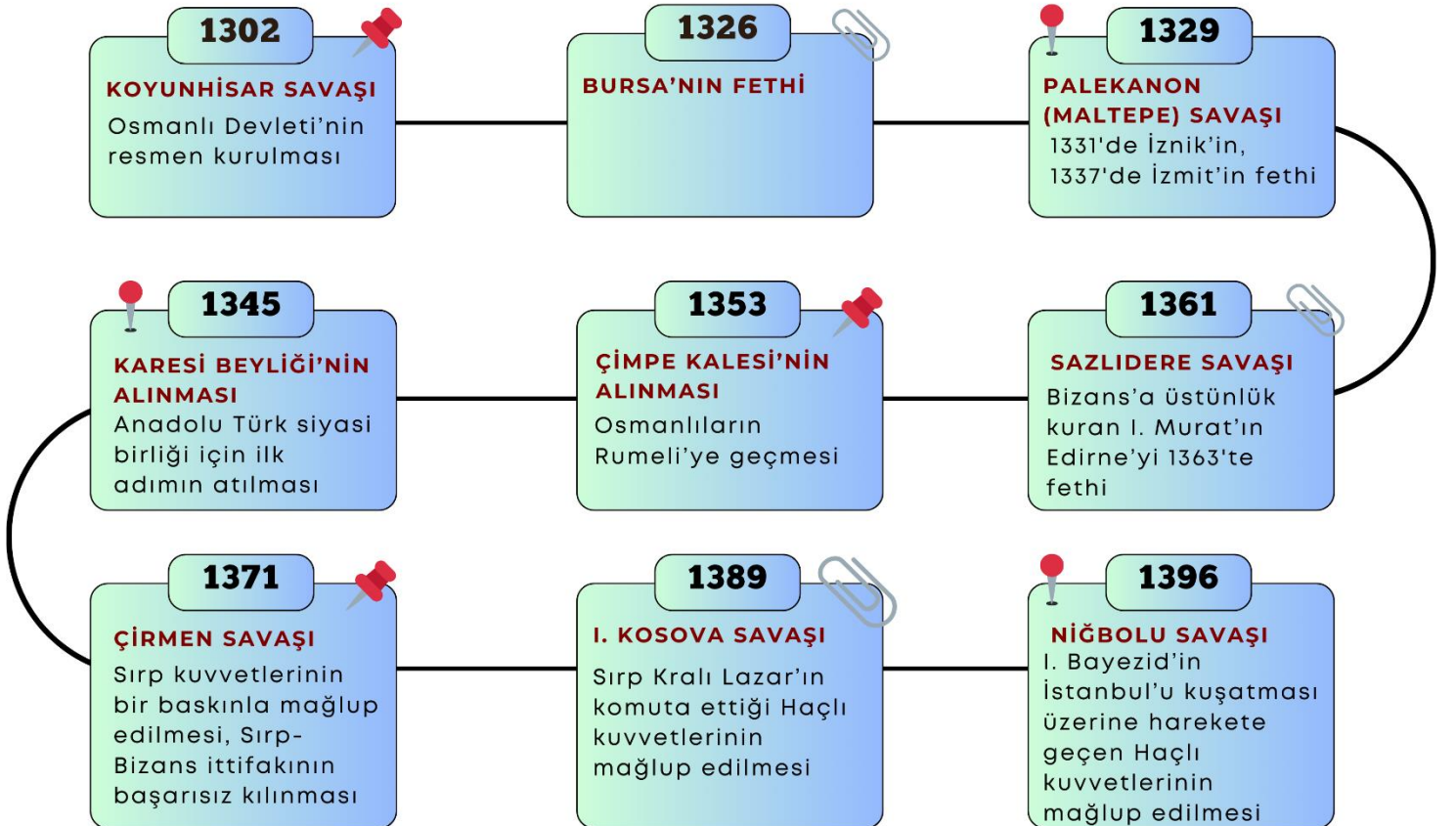
UYARI: Osman Bey, yürüttüğü fetih hareketleri ve izlediği politikalar ile **Akça Koca, Konur Alp, Abdurrahman Gazi, Samsa Çavuş, Turgut Alp, Saltuk Alp, Hasan Alp** gibi gazileri etrafında toplamış; beyliği askerî olarak güçlendirmiş ve beyliğin sınırlarını genişletmiştir.

- Fethedilen yerlerde Hristiyan halka **"zimmi"** statüsü verilerek yerlerinde bırakılıp korumaya alınması (hoşgörü politikası) da Osmanlıların yükselişini kolaylaştırmıştır.
- Osman Bey'in benimsediği adil yönetim, ekonomik refah ve farklı inançlara saygı anlayışı Osmanlı hakimiyetine giren halkların devlete olan güvenini ve bağlılığını artırmıştır.

Osmanlı Beyliği'nin Gelişiminde Etkili Olan Faktörler

- Osmanlı Beyliği'nin, uçlarda bulunan sınır nüfusunu çok iyi değerlendirmesi
- Osmanlı Beyliği'nin Türk kültürünü, töresini beyliğin temellendirilmesinde çok iyi bir biçimde kullanması
- Osmanlı hanedanının birleştirici bir siyaset izlemesi
- Osmanlı Devleti'nin kurulduğu sırada Türklerin Anadolu'da siyasi, askerî, sosyal, kültürel ve iktisadi yönlerden büyük gelişmeler göstermeleri ve bu tecrübe ve birikimlerini Osmanlı Devleti'ne aktarmaları
- Başta Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi olmak üzere Osmanlı beylerinin, sınırlardaki şartları çok iyi değerlendirerek hem aşiretlerin kendilerine desteğini sağlamaları hem de adaletli bir yönetim anlayışı benimseyerek etrafa güven telkin etmeleri
- Orhan Gazi'den itibaren her alanda teşkilat vücuda getirilerek devletin ihtiyaç duyduğu kadroların oluşturulması böylece sosyal ve hukuki düzenin sağlanması
- Osmanlı Beyliği'nin (diğer beyliklerden farklı olarak) asker, âlim, sûfî vb. unsurların desteğini alması
- Eski Türk devlet geleneğinden farklı olarak Osmanlıların, hanedan üyelerinin yetkilerini kısıtlaması ve merkeziyetçi devlet anlayışını benimsemeleri
- Osmanlıların, kanun ve nizam şuurunu çerçevesinde siyasi ve sosyal ahengi sağlayarak din, devlet, vatan, millet gibi dört ana unsura dayanan bir siyaset takip etmeleri

1302-1402 ARASI SİYASİ GELİŞMELER

İLK FETİHLER

Osman Bey

Osman Gazi'nin ilk harekât üssü **Söğüt**'tür. Devletin doğuşunun ikinci aşaması ise **Karacahisar**'ın fethedilmesidir. Fetihten sonra Osmanlı Beyliği'nin merkezini Söğüt'ten Karacahisar'a taşıyan Osman Gazi, bağımsızlık iddiasında bulunarak adına hutbe okutmuş, töresini (kanununu) ilan etmiş, Karacahisar'a **kadı** ve **subaşı** tayin etmiştir. 1299 yılında Eskişehir'in batısındaki **Bilecik**, **Yarhisar**, **Yenişehir** ve **İnegöl** fethedilmiştir. Osman Gazi'nin bir süre **Bilecik** ve **Yenişehir**'de kalması, buraların da beyliğin merkezi olarak anılmasına vesile olmuştur.

UYARI: Karacahisar'ın fethi, Osman Gazi'yi gazilikten uç beyine yükseltmiştir.

Osman Gazi, 1300-1304 yılları arasında Bilecik, Bursa ve İznik'i içine alan Bithynia'da (Bitinya) Bizans'a ait iki merkezi, İznik ve Bursa'yı almak için harekete geçmiştir. Bu maksatla Bizans'la yaptığı **1302 Koyunhisar Savaşı**'nı kazanmıştır. Bu zafer Osman Gazi'yi bölgede lider duruma getirmiştir.

UYARI: **Koyunhisar Zaferi (1302)**, Osman Gazi'ye bir hanedan kurucusu özelliği kazandırmıştır. Bu başarı, Osmanlı hanedanının, siyasi ve kurumsal olarak devletleştiği tarih olarak kabul edilmektedir.

UYARI: Osman Gazi'nin, beyliği ailenin diğer üyeleriyle birlikte idare etmesi; bu maksatla Karacahisar subaşılığını kardeşi Gündüz'e vermesi, önemli siyasi kararları amcası Dündar'a danışarak alması, oğlu Orhan'ı deneyimli kumandanlar Akça Koca, Konuralp, Köse Mihal ile seferlere göndererek onu beylik için hazırlaması eski Türk geleneklerine göre hareket ettiğini gösterir.

Orhan Bey (1326-1361)

Bursa'nın Fethi (1326): Osman Gazi Dönemi'nden itibaren başlayan Bursa kuşatmalarını devam ettiren Orhan Bey, 1326'da şehri fethetti.

Maltepe (Palekanon) Muharebesi (1329) ve İznik'in Alınması (1331): Osmanlı Devleti, Palekanon Savaşı'nda pusu kurma, sahte ricat gibi farklı savaş taktikleri kullanmıştır. Palekanon Zaferi'nden sonra **İznik** fethedilmiştir (1331).

İzmit'in Fethi (1337): 1337'de Bizans İmparatoru'nun Arnavutluk'ta asilere karşı sefere çıkmasını fırsat bilen Orhan Bey, bütün kuvvetleriyle İzmit'i kuşattı. Ablukaya fazla dayanamayan Bizans, Orhan Bey ile anlaşıp kaleyi ahitname ile teslim etmek zorunda kaldı.

UYARI: **İzmit**'in alınmasıyla artık Osmanlı Beyliği'nin sınırları, Gebze ve İzmit'i de içine alarak Karadeniz'e kadar uzanmıştır. Osmanlı Beyliği'nin **Bursa**, **İznik** ve **İzmit** gibi Bizans'ın üç büyük şehrini ele geçirmesi, Osmanlı'nın varlığını bağımsız bir devlet olarak sürdürecektir güce ulaştığını göstermektedir.

OSMANLI DEVLETİ'NİN RUMELİ'DEKİ İSKÂN VE İSTİMÂLET POLİTİKASI

Orhan Bey, 1346'da Bizans tahtında hak iddia eden Kantakuzenos (Kantakuzen) ile bir ittifak yapmış kızı Theodora'yla (Teodora) da evlenmiştir. Bu durum Osmanlılara Bizans'ın iç işlerine karışma ve Trakya'daki iç savaşa katılma fırsatı vermiştir. Süleyman Paşa, Sırp ve Bulgar güçlerine karşı Kantakuzenos'a yardım için 1353'te Gelibolu'daki **Çimpe Kalesi**'ne yerleşmiştir. Kantakuzenos, yapılan yardımdan sonra Süleyman Paşa'nın Gelibolu bölgesini terk etmesini istediye de Süleyman Paşa bunu kabul etmemiş; önce askerlerini sonra Anadolu'dan getirdiği göçebeleri Gelibolu'ya getirmiş, yeni köyler kurmuştur. Böylelikle Osmanlılar Rumeli'ye yerleşmiştir.

UYARI: Orhan Bey Dönemi'nde Bizans'taki taht kavgalarından faydalanarak Çimpe Kalesi'nin alınmasıyla Osmanlılar Rumeli'ye ilk adımı atmıştır.

HATIRLA: Türkler, Osmanlılardan önce de Balkanlarda ve Avrupa'da farklı zamanlarda varlık göstermişlerdir. Bunlar; IV. yüzyılda **Hunlar**, VI. yüzyılda **Avarlar**, VII. yüzyılda **Bulgarlar**, IX. yüzyılda **Macarlar**, IX-XI. yüzyıllarda **Peçenekler**, **Kıpçaklar** ve **Uzlar**'dır. Anadolu'dan Rumeli'ye ilk Türk göçleri ise Türkiye Selçuklu Devleti Dönemi'nde 1263 yılında Bizans'ın izni ile **Sarı Saltuk Baba**'nın liderliğinde bazı aşiretlerin Dobruca'ya yerleştirilmesi ile gerçekleşmiştir.

Rumeli'de Osmanlı Hâkimiyetini Kolaylaştıran Siyasi Faktörler

- Osmanlı'nın Balkanlardaki ilerleyişini durduracak büyük bir devletin olmayışı
- Balkan ülkeleri arasında etnik, dini, siyasi sebepli savaşlar yaşanması (Bizans, Bulgar ve Sırlar arasında mücadelelerin yaşanması; bunu fırsat bilen Katolik Macar ve Venediklilerin Balkanları ele geçirmek istemesi gibi)
- Balkanlarda merkezîyetçi bir devlet kurmaya çalışan ve bu siyaseti aşama aşama gerçekleştiren Osmanlıların, çevresindeki devlet ve hanedanlıkları önce himayesine daha sonra ise doğrudan egemenliğine alması

UYARI: Osmanlılar, Balkanlarda bulunan yerli senyör (derebey) ailelerinin çoğunu eski feodal topraklarında **tımar sahibi** olarak bırakmış, bunun için onlara dinlerini değiştirme koşulu getirmemiştir.

I. Murat (1361-1389)

- **Edirne'nin Fethi (1363):** I. Murat Dönemi'nde Osmanlılar, Kantakuzenos ile Andronikos arasında çıkan taht kavgasından yararlanarak Trakya'da hızla yayılmışlar ve 1363'te Edirne'yi ele geçirmişlerdir. **Edirne**, **Filibe** ve **Gümölcine** alınarak Bizans'ın Balkan ülkeleriyle kara bağlantısı kesilmiştir.
- **Çirmen Savaşı (1371):** Balkanlardaki Osmanlı uç kuvvetleri, 1371'de Sırp ordusunu Çirmen'de bir baskınla yok etmiş ve Bizans-Sırp ittifakını başarısız kılmıştır. Çirmen Muharebesi sonucunda Bizans, Bulgarlar ve Makedonya'daki hanedanlıklar, Osmanlı'ya tabi olmuşlardır.
- **I. Kosova Savaşı (1389):** Sırp despotu **Lazar**'ın komutasındaki Haçlılarla yapılan savaşta **Germiyan**, **Aydın**, **Saruhan**, **Menteşe** ve **Hamitoğlu** kuvvetleriyle takviye edilmiş Osmanlılar galip gelmiştir.

Rumeli'de İstimâlet ve Koruma Politikası

Zimmi Nedir?

İslam hukukunda İslam devletinin egemenliğini kabul eden gayrimüslimler, "**zimmi**" olarak tanınmıştır. Osmanlı Devleti de bu kapsamda hakimiyetini kabul eden gayrimüslimlere (Hristiyan ve Yahudilere) "**zimmi**" adını vermiştir.

İstimâlet Nedir?

Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinde yaşayan zimmilere inanç hürriyeti, can ve mal güvenliği vermesi, cizye vergisi dışında onları Müslüman tebaadan ayrı tutmaması esasına dayanan **hoşgörü** siyasetidir. İstimâlet politikası, fethedilen Balkan topraklarında yaşayan gayrimüslim halkın Osmanlı hâkimiyetini benimsemesinde ve Osmanlıların bölgede kalıcı egemenlik kurmasında önemli rol oynamıştır.

UYARI: Osmanlı devlet rejimi, din ve ırk ayrılığı gözetmeyen bütün tebaayı Osmanlı Devleti şemsiyesi altında birleştiren siyasi bir düzendir. Bu düzen, XIX. yüzyılda Sırlar, Yunanlar ve Bulgarlar millî devletler kurmak için ayaklanıncaya kadar Balkanlardaki halk kitleleri tarafından kabul edilmiştir.

Balkanların Fethi Sırasında Avrupa

- Osmanlı'nın Balkan fetihleri sırasında Avrupa'da kargaşa hâkimdi. Papalık ve imparatorluklar çözülme hâlindeydi. XIV. yüzyıl Avrupası'nın en önemli hadisesi olan **Yüzyıl Savaşları** başlamıştı.
- Avrupa'da Hristiyan olmayanlar, dışarıda kabul ediliyordu. Papalık inancı kendi tekeline aldığından Hristiyanlar dahi farklı düşündükleri takdirde şiddete ve cezalandırmaya maruz kalıyordu. Gerek Avrupa'daki siyasal birimlerin içinde yaşayan Museviler (Yahudiler) gerekse ülkeleri Avrupa dışında olan Müslümanlar dinsiz sayılıyordu. Avrupa'da hem Papalık hem de monarşiler iktidarlarının kaynağını dinden alıyordu. Avrupa'da büyük bir baskı altında olan Yahudiler, Orta Çağ'ın sonlarına doğru İngiltere, Fransa ve Almanya'dan Polonya'ya doğru göç etmiştir.

Balkanlardaki Mezhep Çatışmalarının Avantaja Dönüştürülmesi

Macarlar, Venedikliler ve Haçlılar, Osmanlıların aksine Balkanlarda Katolikliği egemen kılmış, Ortodoks kiliselerine ve manastır vakıflarına el koymuşlardır. Osmanlı Devleti'nin, Ortodoks Kilisesi'ne karşı koruyucu bir politika gütmesi, Ortodoks Kilisesi'nin bütün imtiyazlarını tanıması, XV. yüzyılın ikinci yarısından sonra feodal beylerin Osmanlı aleyhine savaş çağrısına köylü halkın olumlu yanıt vermemesine sebep olmuştur.

Balkanlarda Merkezîyetçi ve Bürokratik Sistemin Kurulması

- Osmanlı Devleti, Balkanlarda yalnız köylüleri değil kiliseleri, yerli askerî sınıfları ve arazi sahibi feodalleri de istimâlet politikasına dâhil etmiştir. İstimâlet politikası, Osmanlı egemenliğinin Balkanlarda hızla yayılışını ve bir yüzyıl içinde Tuna'dan Fırat'a kadar merkezîyetçi-bürokratik bir devletin kuruluşunu hızlandıran bir faktördür.
- Osmanlı Devleti, egemenliğini tanımayan ve tehlikeli olan hanedan ile senyörleri (derebeyleri) etkisiz hâle getirmiştir. Osmanlı Devleti, kendisine itaat edip egemenliğini kabul edenleri ise tımar sistemi içine alarak yönetmiştir.
- Osmanlı Devleti, Balkanlarda uygulanan kanunları, örf ve adetleri, vergileri, Osmanlı kanunnameleri içine alarak bu uzlaşıcı politikayı en geniş kapsamıyla uygulamıştır. İslam hukuku ile özel hukuku kapsayan örfi kanunlar, merkezîyetçi ve bürokratik yönetimin temelini oluşturmuştur.

İstimâlet Politikasının Sonuçları

- Gayrimüslim unsurların devlete olan bağlılığını artırmıştır.
- Aynı şehirde yaşayan yalnız farklı inanç ve kültürlerden oluşan Osmanlı toplumu arasında bir arada yaşama duygusu gelişmiştir.
- Osmanlı Devleti Balkanlarda kalıcı egemenlik kurmuş; Fransız İhtilali'nin sonunda ortaya çıkan milliyetçilik akımının etkisiyle 19. yüzyılda baş gösteren isyanlara kadar bölgede ciddi bir sorunla karşılaşmamıştır.
- Balkanlardaki Hristiyan köylüler, Osmanlı Devleti'nin kendi dinlerini ortadan kaldırmadığını, aksine Ortodoks Kilisesi'ni koruduğunu görmüşler, feodal beylerin Osmanlı aleyhine yaptıkları savaş çağrılarını XV. yüzyılın ortalarından itibaren destek vermemişlerdir.
- Osmanlı egemenliğinin Balkanlarda hızla yayılmasını ve Osmanlıların bir yüzyıl içinde Tuna'dan Fırat'a kadar merkezîyetçi-bürokratik bir devlete dönüşmesini hızlandırmıştır.

Türk Dervişleri ve Akıncı Uç Beyleriyle Gelen İskân

Rumeli'nin fethi ve Türkleşmesinde uygulanan iskân yöntemlerinden biri, orduyla birlikte hareket eden çoğunluğu Yesevi, Bektaşî gibi tarikatlara mensup Türkmen dervişlerinin stratejik yerlerde **tekkeler** ve **zaviyeler** inşa etmeleridir. Bu tekke ve zaviyeler genellikle nüfusu azalmış ve terk edilmiş bölgelerde kurulmuştur. Dervişler, zaviye ve tekkelerin kuruldukları bölgelerde gelip geçen yolculara hizmet etmiş ve bölgenin asayişini sağlamışlardır. Zaviye ve tekkelerin etrafında Türkmenler tarafından zamanla köy ve kasabalar kurulmuştur.

Osmanlı tarihinde **Gaziân-ı Rûm, Abdalân-ı Rûm, Ahiân-ı Rûm, Bâciân-ı Rûm** ve **Alperen** olarak isimlendirilen bu dervişlere araştırmacılar **“Kolonizatör Türk Dervişleri”** adını vermişlerdir. **Sarı Saltuk, Kızıl Deli** gibi dervişler Rumeli’nin iskânında önemli hizmetlerde bulunmuşlardır.

Rumeli seferlerine katılan akıncı ve dervişlerin bir kısmı, buralarda kalarak yapılacak olan iskânlara önyak olmuşlardır. Osmanlılar, Anadolu’da daha önce tatbik olunmuş bir sistemi Rumeli’de uygulamışlardır. Fethedilen yerleri gazilere temlik yoluyla vermiş ve o alanlara uç beyleri göndermişlerdir. Bu beyler sürekli akınlar yaparak da çeşitli kazanımlar elde etmişlerdir. I. Murat Gümölcine, Serez, Manastır havalisini **Gazi Evrenos Bey’e**; Yıldırım Bayezid ise Plevne ve Niğbolu bölgesini **Mihaloğullarına** bırakarak buraların imar ve iskân açısından gelişmesini sağlamıştır. Bu uygulamalarla uçlarda tampon bölgeler oluşturulmuştur.

Fethedilen yerlere ilk olarak camiler inşa edilmiş, muhacirler bu alana iskân edilmişlerdir. Böylece camiler, iskânın çekirdeğini oluşturmuştur. Yerleşme, cami etrafından çevreye doğru bir gelişme göstermiştir. Bu camileri genelde akıncı beyleri, beylerbeyi gibi yöneticiler inşa ettirmiştir.

UYARI: Balkanlarda Osmanlıların kurdukları yerleşim birimlerinin isimleri arasında ahi, baba, abdal, fakih gibi tarikat ünvanlarına rastlanması, Balkanların iskânında ve Osmanlı hâkimiyetinin bölgede kalıcı olmasında dervişlerin ne kadar önemli roller oynadıklarını kanıtlamaktadır.

Rumeli’de Aşiretler

Osmanlı Devleti, Anadolu’daki Avşar, Beğdili, Kayı, Bayat, Büğdüz, Yüreğir, Çepni, Çavundur, Yıva, Karaevli, Yazır, Dodurga, Karkın, Kızık, Salur, Peçenek, Eymür, Bayındır, Kınık, Barak, Döğer, Alayundlu, İğdir, Varsak, Barak ve Çunkarlara bağlı Oğuz boylarını Rumeli’ye yerleştirmiştir. **Konargöçer hayat sürüp daha çok hayvancılıkla uğraşan bu gruplar, XVII. yüzyıldan itibaren devlet otoritesinin zayıflamasıyla başıboş kabul edilip Rumeli’de iskân edilmişlerdir. Kimileri devlet tarafından zorla, kimileri yine devletin verdiği teşvikler sonucu kendi isteği ile yerleşik hayata geçmişlerdir.** Asayiş bozan topluluklarının bir arada iskânlarına izin verilmemiş, farklı köy ve kasabalara dağıtılmışlardır.

Osmanlı Devleti’nde iskân edilen toplulukların bir kısmının ismi, yerleştikleri yerlere verilmiştir.

Ahiân-ı Rûm ve Bâciân-ı Rûm

Ahiân-ı Rûm, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu’da yaşayan halkın sanat, ticaret, ekonomi gibi çeşitli alanlarda hem iş yönünden hem de ahlaki yönden yetişmelerini sağlayan bir teşkilattır. Osmanlı Devleti’nin ilk dönemlerinde fetihlere önemli katkıları olan Ahiân-ı Rûm, fetihlerden sonra kurdukları tekke ve zaviyelerle fetihlerin kalıcı olmasını sağlamışlardır.

Osmanlı Devleti’nin kuruluşunda büyük bir rol oynayan bu teşkilat, göçebe Türkmenlerin İslamlaşmasını ve yerleşik hayata geçmesini sağlamıştır. Osmanlıların ilk zamanlarında ahiler, güvenliği sağlamışlardır.

Anadolu’yu ve Rumeli’yi Türk yurdu hâline getiren Ahiân-ı Rûm, gayrimüslimler ile Müslümanlar arasında ılımlı ilişkiler kurulmasını da sağlamıştır.

İlme, sanata ve ahlaka önem veren Ahilik teşkilatında, kadınların sosyal ve ekonomik hayatta önemli bir yeri vardır. Kadınların teşkilatlanıp gelişmesi için Ahî Evran’ın eşi **Fatma Bacı**, Osmanlı Devleti’nin **“Bâciân-ı Rûm”** teşkilatını kurmuştur. Bâciân-ı Rûm’un teşkilatlandığı Anadolu kadınları, düşmanlara karşı mücadele etmiş, kültür, sanat, edebiyat ve sosyoekonomik alanlarda aktif roller üstlenmiş ve Anadolu’nun kalkınıp gelişmesine katkıda bulunmuşlardır. O dönemde Anadolu’daki kadınlar bir araya gelerek bugünkü anlamda bir **sivil toplum örgütü** gibi çalışmışlardır.

İskân Politikası (Şenlendirme)

İskân Nedir?

Yerleşik veya konargöçer grupların kendi istekleriyle ya da devletin isteği doğrultusunda belli bir bölgeye yerleştirilmesine **iskân** denir.

İskân Politikası Nedir?

Osmanlı Devleti'nin, Rumeli'de fethettiği topraklara Anadolu'dan getirdiği Türk ailelerini yerleştirmesine **iskân politikası** denir. Yaklaşık iki asır devam eden bu uygulama Batı Anadolu'dan başlamış daha sonra Balkanlara yayılmıştır. Fetihleri müteakip izlenen iskân siyasetiyle Osmanlı topraklarına içlerinde tüccar, esnaf, çiftçi, asker âlim, derviş ve konargöçer gibi zümrelerin yer aldığı yoğun ve sürekli bir nüfus akışı yaşanmıştır. **İskânın amacı herhangi bir bölgeyi Türkleştirmek, İslamlaştırmak, şenlendirmek ve bölgenin güvenliğini sağlamaktır.** Fetihlerle birlikte Balkanlarda Hristiyanların boşalttıkları alanlar, bu nüfus sayesinde süratle doldurulmuştur. Bu bölgelere yerleştirilen zümreler, kısmen boy yapısına bağlı olmakla birlikte genel olarak askerî teşkilatlanmaya tabidir.

İskân politikasının başlıca amaçları;

- Fethedilen bölgeleri Türkleştirmek ve İslamlaştırmak,
- Anlaşamayan grupları birbirinden uzaklaştırmak,
- Bataklıkları veya boş yerleri imara açmak,
- Yeni yerleşim birimlerini mamur hâle getirmek,
- İnsanların, kervanların ve madenlerin güvenliğini sağlamaktır.

Rumeli Türklüğü

Osmanlılar, 1353'te Çimpe Kalesi'ne yerleşerek Balkanlara ilk adımı atmıştır. Daha önce **Karesioğullarını** (Balıkesir, Çanakkale) hakimiyet altına alan Osmanlılar, bu toprakları, Anadolu gazilerini Balkanlara sevk eden başlıca harekât üssü hâline getirmiştir. Çimpe Kalesi'ni Bizans'tan alan Orhan Bey'in oğlu Süleyman Paşa, Anadolu'dan Balkanlara geçirdiği Türkmenlerle Gelibolu Kalesi'ni ve civarındaki diğer kaleleri ele geçirerek Balkan fütuhatını başlatmıştır. Bu fütuhatın ilk harekât üsleri **Bolayır ve Gelibolu'dur.**

1353'te Osmanlıların ilk kez Rumeli'ye yerleşmesiyle Rumeli Türklüğü doğmuştur. Rumeli'de fütuhata başlandığı andan itibaren ele geçirilen şehir ve köylerde Osmanlı Devleti tarafından sistemli bir iskân politikası takip edilmiştir. Fetihlerle birlikte yürütülen iskân siyasetinde; **dervişler, akıncı uç beyleri, aşiretler ve ahiler** önemli bir role sahiptir. Fethedilen yerlerin imarı ve yeni yerleşim yerlerinin kurulmasıyla burada Türk kültürü yerleşmiştir. Ayrıca imaret ve vakıflarla iskân siyaseti desteklenmiştir. Bu doğrultuda özellikle **Evrenos Bey** ve **Hacı İlbey** gibi komutanlar kurdukları imaret ve vakıflarla Balkanlarda fethedilen yerlerde Türklerin ve Türk kültürünün yerleşmesine büyük katkı sağlamıştır.

UYARI: Balkanlarda ağırlıklı olarak Manisa, Isparta, Kütahya, Muğla, Aydın, Balıkesir, Çanakkale, Çorum, Kastamonu, Sinop ve Antalya bölgelerindeki Türklerin yanı sıra Anadolu'nun farklı bölgelerinden Tatar ve Yörükler iskân edilmiştir. Anadolu'nun farklı şehirlerinden Balkanlara göç eden Türklere burada toprak verilerek iktisadi anlamda da bunların kalkınmaları sağlanmıştır.

İskân politikasının sonuçları;

- Balkanlarda nüfus dengesi Osmanlı lehine dönmüş, Osmanlı'nın Balkanlardaki kalıcılığı sağlanmıştır.
- Osmanlıların Balkanlarda uzun yıllar egemenlik kurmasında, bir dünya devleti olmasında etkili olmuştur.
- Yeni fethedilen topraklarda hem kalıcılık sağlanmış hem de bölge şenlenerek Müslüman toprağı hâline gelmiştir. Türk-İslam kültürü Balkanlara yayılmıştır.

- Balkanlar göç yoluyla Türkleştirilmiş, bölgenin etnik yapısı değişmiştir. (İskân politikasında, Balkan uluslarını asimile edip Türkleştirme anlayışı yoktur.)
- Batıya doğru sefere giden Osmanlı ordularının (asker ihtiyacının bir bölümünü ve ordunun gıda, barınma, binek hayvanı gibi) lojistik ihtiyaçlarının temini kolaylaştırmıştır.
- Anadolu'da huzur ve güvenliğin sağlanmasında etkili olmuştur.
- Ülke içerisindeki üretim sürekliliğini sağlamış, bölgede vergi toplamayı bir düzene koymuştur. Göçebe Türklerin yerleşik hayata geçirilerek kontrol altına alınmasına, tarımsal üretimin artmasına katkı sağlamıştır.
- Orta Asya'dan Anadolu'ya doğru gelen Türkmenlerin yurt sorunu çözülmüştür.

KAVRAM BİLGİSİ

Aristokrasi: Soylular sınıfı.

Gaza: İslam dinini korumak veya yaymak amacıyla Müslüman olmayanlara karşı yapılan kutsal savaş.

Saltanat: Bir ülkede egemenliğin hükümdar ve ailesine ait olduğu yönetim biçimi.

Temlik: Mülk olarak verme, bir hakkın diğer bir kimseye geçirilmesi.

Veraset sistemi: Hükümdardan sonra yerine kimin geçeceğini belirleyen sistem.

Yakın Doğu: Büyük çoğunluğunu Müslüman nüfusun oluşturduğu Anadolu, İran, Irak, Suriye-Filistin, Arabistan, Mısır ve Libya'yı içine alan coğrafyaya verilen addır.

ANADOLU'DA TÜRK SİYASİ BİRLİĞİNİ SAĞLAMA ÇABALARI

Anadolu'da, Selçuklulardan sonra kurulan **Osmanoğulları, Karesioğulları, Saruhanogulları, Aydınoğulları, Menteşeoğulları, Hamitoğulları, Germiyanogulları, Karamanoğulları, Candaroğulları, Dulkadiroğulları, Ramazanoğulları, Eretnaoğulları** gibi Türk beylikleri uzun süre birbirleriyle iktidar mücadelesine girmişlerdir. Birbirleriyle sürekli mücadele eden bu beylikler, Orhan Gazi'nin vefatından II. Murat'ın vefatına kadar Fetret Dönemi (1402-1413) dâhil her saltanat değişiminde Osmanlıların aleyhine birlikte hareket etmişlerdir.

UYARI: Osmanlı Devleti, beylikleri himaye eden Timur, Akkoyunlu ve Memlûk devletlerine karşı ihtiyatlı bir siyaset izlemiştir. Bu sebeplerden Osmanlıların Anadolu'daki Türk siyasi birliğini sağlaması, Rumeli fetihlerine göre daha zor olmuştur.

Osmanlı Devleti Anadolu Türk Siyasi Birliği'ni Sağlamak İçin Hangi Yöntemleri Kullanmıştır?

Osmanlılar, istimâlet politikası diye nitelenen hoşgörülü davranma biçimini Anadolu Türk beyliklerine de uygulamış, mecbur olmadıkça onlarla askerî mücadeleye girmemişlerdir. Osmanlıların, Anadolu Türk beyliklerini kendi topraklarına dâhil ederken uyguladığı yöntemler arasında **dostane ilişkiler geliştirmek, akrabalık ilişkileri kurmak, para ile toprak satın almak ve savaşmak** vardır.

Anadolu Türk Siyasi Birliğini Sağlama Çabaları		
Birinci Aşama	İkinci Aşama	Üçüncü Aşama
Osmanlılar ilk önce kendilerine yakın olan Karesioğulları, Germiyanogulları, Hamitoğulları gibi beylikleri evlilik bağı, satın alma, veraset gibi yollarla Osmanlı toprağına dâhil ederek Batı Anadolu'yu hâkimiyetine almıştır.	I. Bayezid; Candaroğulları, Karamanoğulları ve Kadı Burhanettin beyliklerini çetin mücadeleler sonucunda ortadan kaldırarak Orta Anadolu'yu Osmanlı egemenliğine katmıştır.	Osmanlılar, Anadolu'nun doğusunu kontrol altına almak için Akkoyunlular, Memlûkler ve Timurlular ile mücadele etmiştir. Bu mücadele ile Karamanoğulları, Dulkadiroğulları ve Ramazanoğulları gibi beylikler üzerinde hâkimiyet kurmaya çalışmıştır. Osmanlı, Anadolu'nun doğusunu bir asırlık mücadele sonucunda hâkimiyetine almıştır.

UYARI: Osman Gazi ve Orhan Gazi, Anadolu Türk beylikleri arasındaki çekişmelerden uzak durmuştur. Bizans'ın içine düştüğü çöküntü, uçta bulunmanın avantajı, gaza ve cihat faktörlerinin de etkisiyle daima batıya doğru ilerlemişlerdir.

Anadolu Türk Siyasi Birliği'nin İlk Adımı:

Osmanlılara katılan ilk beylik, Orhan Gazi Dönemi'nde hâkimiyet altına alınan **Karesioğulları** olmuştur **(1345)**. **Karesi Beyliği'nin alınmasının sonuçları:**

- Anadolu Türk siyasi birliğinin ilk adımı atıldı.
- Karesi donanması Osmanlılara geçti ve **ilk Osmanlı donanması** oluşturuldu. Bu donanma vasıtasıyla Rumeli'ye geçiş (Balkanların fethi) kolaylaştı.
- **Hacı İlbey, Evrenus Bey, Gazi Fazıl Bey, Ece Halil Bey** gibi devlet adamları Osmanlı hizmetine girdi. Bu devlet adamları özellikle Balkanların fethinde önemli hizmetlerde bulunmuşlardır.
- **Biga yarımadası (Balıkesir, Çanakkale)** alındı. Osmanlılar ilk defa Çanakkale Boğazına, Ege Denizi'ne ulaştı ve Güney Marmara'nın fethi tamamlandı.

I. Murat da ataları gibi beyliklere karşı ılımlı bir politika takip etmiştir. **I. Murat oğlu Bayezid'i Germiyanoglu Süleyman Çelebi'nin kızı Sultan (Devlet) Hatun'la evlendirerek** çeyiz olarak **Kütahya, Eğrigöz, Simav ve Tavşanlı'yı** almıştır. **Hamitoğullarından** para karşılığında **Akşehir, Beyşehir, Yalvaç, Seydişehir ve Isparta'yı** almıştır.

Merkeziyetçi Devlet Modelini Gerçekleştirme Faaliyetleri

I. Bayezid, Anadolu Türk beyliklerini üç aşamada egemenliğine almıştır. İlk aşamada kendisinden önceki beylerin ılımlı siyasetini terk ederek **sert bir politika ile Anadolu Türk siyasi birliğini sağlamaya başlamıştır**. 1390'da **Saruhanogulları Beyliği'ni** savaştan almıştır. Ardından **Aydinoğulları** daha sonra **Germiyanogulları, Menteşeoğulları, Hamitoğulları ve Tekeogulları** Osmanlı topraklarına dahil edilmiştir.

I. Bayezid, ikinci aşamada **Candaroğulları, Karamanoğulları ve Kadı Burhanettin** beylikleriyle askeri mücadeleye girmiştir. Candaroğulları üzerine bir sefer düzenlenmiş, Candaroğulları Osmanlı hâkimiyetine alınmıştır. İstanbul'u kuşatan I. Bayezid, Macar Kralı Sigismund idaresindeki Haçlı kuvvetlerinin **Niğbolu'yı** kuşatması üzerine 1396'da İstanbul kuşatmasını kaldırarak Niğbolu'ya gitmiş ve Haçlı Birliğini büyük bir bozguna uğratmıştır. **Niğbolu Savaşı'nın** kazanılmasıyla Osmanlıların Balkanlardaki hâkimiyeti pekişmiş, Haçlılar, yarım asır boyunca Osmanlılar üzerine harekete geçememiştir. İslam dünyasında önemi artan I. Bayezid'e Abbasi Halifesi tarafından **Sultan-ı İklim-i Rum** ünvanı verilmiştir. Rumeli'de büyük başarılar kazanan I. Bayezid, 1397'de **Akçay Savaşı'ndan** zaferle ayrılarak **Karamanoğulları Beyliği'ne** son vermiştir. Bu durumdan rahatsız olan Kadı Burhanettin, Osmanlılara karşı Memlûkler ile ittifak yapmıştır. Kadı Burhanettin'in Akkoyunlular tarafından öldürülmesi bu ittifakı sona erdirdiği gibi Osmanlıların Anadolu'daki en önemli rakiplerinden birinin daha saf dışı kalmasına sebep olmuştur.

I. Bayezid son aşamada ülke sınırlarını 1399'da **Fırat Nehri'ne** ulaştırmıştır.

Anadolu'da Siyasi Birliğin Tesisi

I. Bayezid'in Anadolu Türk beyliklerini hâkimiyet altına alıp Anadolu Türk siyasi birliğini büyük oranda sağlaması ve merkeziyetçi bir siyaset takip etmesi; beylerin doğudan gelen Emir Timur'a sığınmasına ve **1402 Ankara Savaşı'na** sebep olmuştur. Ankara Savaşı'nı kazanan Timur, Anadolu beyliklerine topraklarını geri vermiş, **Karesi ve Kadı Burhanettin beylikleri** haricindeki beylikler tekrardan kurulmuştur. Ankara Savaşı'ndan sonra başlayan **Fetret Devri'ne** son veren **I. Mehmet**, beyliklerle mücadeleyi yeniden başlatmıştır. Memlûklere tabi olan **Dulkadiroğulları Beyliği'nin** iç işlerine Osmanlı Devleti'nin müdahalesi, iki devleti karşı karşıya getirmiştir. I. Selim Dönemi'nde 1514 **Çaldıran** ve 1515 **Turnadağ** savaşlarıyla Doğu ve Güneydoğu Anadolu, Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girmiş ve Anadolu Türk siyasi birliğinin sağlanmasında önemli bir adım atılmıştır. En son I. Selim'in Mısır Seferi

sırasında 1516 yılında **Ramazanoğulları Beyliği**'nin Osmanlı Devleti'ne bağlanmasıyla Anadolu'da Türk siyasi birliği sağlanmıştır.

I. Bayezid-Timur Mücadelesi: Ankara Savaşı (1402)

Timur Devleti

Timur tarafından **Semerkant** merkez olmak üzere 1370'te kurulmuştur. Hâkimiyet alanı Orta Asya ve İran coğrafyasıdır. Timur, Azerbaycan'ı ele geçirip Irak'a kadar topraklarını genişletmiştir. Daha sonra Altın Orda Hanlığı'nı parçalamış; Anadolu, Suriye ve Bağdat'a kadar ilerleyip çok geniş bir alanda hâkimiyet kurmuştur. Timur, Memlûkler ve ardından Osmanlılar ile mücadeleye girmiş ve başarılı olmuştur. Anadolu'da Osmanlı Devleti hâkimiyetindeki beylikleri tekrar canlandırıp onlara egemenliğini kabul ettirmiştir. 1405'te vefat eden Timur, geride çok geniş sınırları olan bir devlet bırakmıştır. Timur Devleti, Timur'un vefatından sonra hanedan mensupları arasındaki kavgalar yüzünden kısa sürede parçalanmış ve bir asır sonra da yıkılmıştır (1507).

Ankara Savaşı (1402)

Nedenleri:

- Timur ile Yıldırım Bayezid arasında üstünlük mücadelesinin yaşanması (Her iki hükümdarın cihan hâkimiyeti düşüncesiyle hareket etmesi)
- Yıldırım Bayezid'in beylikleri egemenlik altına alarak sınırlarını doğuya (Timur Devleti'ne) doğru genişletmesi
- Yıldırım Bayezid'den kaçan Anadolu Beylerinin Timur'a sığınması ve Timur'u Osmanlılara karşı kışkırtması
- Timur'dan kaçan Karakoyunlu hükümdarı Kara Yusuf ve Bağdat hükümdarı Ahmet Celayir'in Osmanlılara sığınması
- Timur'un, düzenleyeceği Çin seferi öncesinde, batısında güçlü ve tehlikeli bir rakip bırakmak istememesi
- Timur'un, Yıldırım Bayezid'den Anadolu beylerinden alınan toprakların iade edilmesini, Bayezid'in şehzadelerinden birinin kendi yanına gönderilmesini, Timur'un Yıldırım Bayezid'e bağlılık alameti olarak göndereceği hilatın (kaftanın) Yıldırım Bayezid'in giymesini, Kara Yusuf ve Ahmet Celayir'i kendine teslim etmesini içeren isteklerinin Yıldırım Bayezid tarafından reddedilmesi
- Timur'un Sivas'ı yakıp yağmalaması

Timur'un Anadolu'ya girmesi üzerine Bizans İmparatoru'yla anlaşılan Yıldırım Bayezid, İstanbul kuşatmasını kaldırarak Ankara'ya doğru hareket etmiştir. Ankara'nın Çubuk Ovası'nda gerçekleşen savaşı Timur'un orduları kazanmıştır. Yıldırım Bayezid ve oğulları Şehzade Musa ve Mustafa, Timur'a esir düşmüştür.

Osmanlıların savaşı kaybetmesinde;

- Bazı Türk beylerinin Timur tarafına geçmesi,
- Osmanlı kumandanlarının taktik hataları yapması,
- Askerlerin motivasyonunun bozulması ve yorgun olması,
- Ordunun yanlış yerde konumlandırılması ve su kaynaklarının kaybedilmesi,
- Kara Tatarların saf değiştirerek Timur'un tarafına geçmesi etkili olmuştur.

Sonuçları:

- Yıldırım Bayezid'in oğulları arasında 11 yıl süren ve **Fetret Devri** adı verilen taht mücadeleleri başlamıştır.
- Saruhanoğulları, Karamanoğulları, Aydınoğulları, Candaroğulları, Menteşeoğulları, Hamitoğulları, Tekeoğulları ve Germiyanogulları beylikleri yeniden kurulmuş; Anadolu Türk siyasi birliği bozulmuştur.

- Osmanlı Devleti, Anadolu’da Sivas, Tokat, Amasya, Çorum, Ankara, Eskişehir, Kocaeli, Bursa ve Balıkesir’de hâkimiyetini devam ettirmiştir. Beypazarı, Sivrihisar, Kayseri gibi Osmanlı Devleti’ne ait bazı şehir ve kasabalar Karamanoğullarının egemenliğine girmiştir. Timur bir süre daha Anadolu’da fetihlerde bulunmuş, bazı emîrlerini buralarda görevlendirmiştir.
- Osmanlı Devleti’nin Balkanlardaki fetihleri durmuştur.
- Anadolu’da sosyal ve ekonomik düzen bozulmuştur.
- Uzun süredir kuşatma altında olan İstanbul’un fethi gecikmiştir.
- Timur’un çekilmesiyle Anadolu’nun doğusunda güçlenen Akkoyunlu Devleti, zamanla Osmanlılar için tehdit hâlini almıştır.

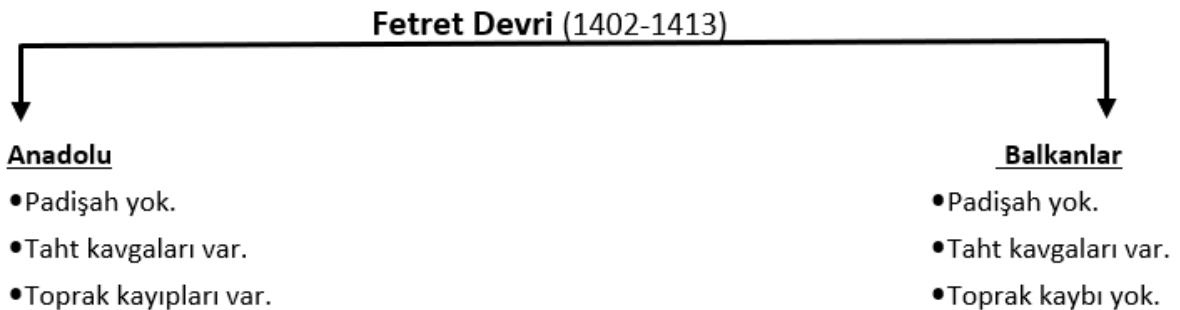
Fetret Devri ve Saltanatın Bölünmesi (1402-1413)

- Ankara Savaşı’ndan sonra Timur’a esir düşen Yıldırım Bayezid’in oğulları (**Mehmet, İsa, Musa, Süleyman Çelebi**) arasında taht mücadeleleriyle geçen dönemdir.
- Yıldırım Bayezid’in 6 oğlundan **Kasım Çelebi** ve Timur tarafından Semerkant’a götürülen **Mustafa Çelebi** Fetret Devri’ndeki taht kavgalarına dahil olmamıştır.
- Osmanlı şehzadeleri, iktidar kavgasını **Bursa** ve **Edirne** şehirleri üzerinde yoğunlaştırmıştır. Rumeli’de Musa Çelebi, ağabeyi Süleyman Çelebi’yi mağlup ederek Çelebi Mehmet’e karşı harekete geçmiştir. Kardeşi İsa Çelebi’yi ortadan kaldıran Mehmet Çelebi vassalların ve uç beylerinin yardımıyla Musa Çelebiyi mağlup ederek Fetret Devri’ne son vermiştir (1413).

UYARI: Fetret Devri’ne son vererek tek başına tahta çıkan **Mehmet Çelebi**, Osmanlı Devleti’ni dağılmaktan kurtardığı için bazı tarihçiler tarafından “**ikinci**” kurucu” olarak anılmıştır.

UYARI: Osmanlı Devleti’nin Fetret Devri’nde Balkanlarda ciddi bir sorunla karşılaşmamasında;

- 1396’da Niğbolu Savaşı’nda Haçlılara önemli bir darbe indirilmesi,
- Balkanlarda **istimâlet** (hoşgörü) ve iskân politikalarının uygulanması etkili olmuştur.

Osmanlı Siyasi Birliğinin Yeniden Sağlanması

Fetret Devrine son veren I. Mehmet, Anadolu Türk siyasi birliğini sağlama faaliyetlerini yeniden başlatmış; **Saruhanogulları**, **Aydinogulları**, **Menteşeoğulları** beyliklerini yeniden Osmanlı Devleti’ne bağlamış, **Karamanoğulları’ndan** Akşehir, Beyşehir ve Seydişehir’i almıştır.

Timur tarafından **Semerkant’a** götürülen **Mustafa Çelebi**, Timur’un ölümüyle serbest kalmıştır. Anadolu’ya gelerek tahtta hak iddia eden Mustafa Çelebi’nin isyanı (Düzmece Mustafa İsyanı) I. Mehmet tarafından bastırılmış ancak Mustafa Çelebi Bizans’a sığınmıştır. 1421’de I. Mehmet’in ölümü üzerine tahta çıkan oğlu **II. Murat**, taht üzerinde hak iddia edip Bizans’a daha önceden sığınan amcası Mustafa Çelebi’nin isyanını kesin olarak bastırmıştır. II. Murat, bazı Anadolu Türk beyliklerinin desteğini alarak tahta geçmek için isyan eden kardeşi **Şehzade Mustafa’nın** isyanını da bastırmıştır.

II. Murat, Anadolu'da **Candaroğulları** ve **Karamanoğulları** beyliklerini hâkimiyet altına almış, **Aydinoğulları** ve **Menteşeoğulları** beyliklerini topraklarına katmıştır. **Germiyoğlu Yakup Bey**'in ölümü üzerine, vasiyeti gereği beyliğin toprakları Osmanlı Devleti'ne katılmıştır. Böylece Ankara Savaşı'ndan sonra bozulmuş olan Anadolu siyasi birliği büyük oranda yeniden sağlanmıştır.

Şeyh Bedrettin İsyanı

Fetret Dönemi'nin baş aktörlerinden Musâ Çelebi, Şeyh Bedreddin'i kazaskerlik görevine getirmiştir. I. Mehmet, kardeşi Musa Çelebi'yi saf dışı bırakınca Fetret Devri'nde Musa Çelebi'yi destekleyen Şeyh Bedrettin'i İznik'e sürmüş ve yandaşlarının tımarlarını ellerinden almıştır. Şeyh Bedrettin, 1416'da Dobruca'da I. Mehmet'e isyan etmiştir.

Şeyh Bedrettin'in yönlendirmesiyle isyan edenlerin çoğu, Bâbailer İsyanı'nda olduğu gibi Yörüklerdir. Türkmenlerin dışında Osmanlı merkez yönetimiyle arası açık olan uç beyleri, tımarları alınmış sipahiler, görev alamamış bazı medrese öğrencileri, yoksul halk kesimi, Hristiyan papaz ve köylüler de Şeyh Bedrettin İsyanı'na katılmıştır. Bu ayaklanma, devletin temsil ettiği medrese anlayışına karşı ayrılıkçı ve tasavvuf eksenli bir ayaklanmadır.

Şeyh Bedrettin'in müritlerinden **Börklüce Mustafa** İzmir'de, **Torlak Kemal** ise Manisa'da isyan başlatmış, her iki isyan da **I. Mehmet (Çelebi) Dönemi**'nde bastırılmıştır. Şeyh Bedrettin Serez'de (Balkanlarda) yakalanmış, yargılandıktan sonra idam edilmiştir.

UYARI: Türkiye Selçuklu Dönemi'nde çıkan **Bâbailer** ve Osmanlı Dönemi'nde çıkan **Şeyh Bedrettin** isyanları birlikte değerlendirildiğinde her ikisinin de merkezî otoritenin zayıfladığı, siyasi, sosyal ve ekonomik sıkıntıların yoğunlaştığı dönemlerde ortaya çıktıkları görülür. Dinî söylemler ön planda tutularak siyasi hedeflere ulaşmanın hesapları yapılmıştır.

Türkçenin Resmî Dil ve Bilim Dili Hâline Getirilmesi

- Türkçe, Osmanlı Devleti'nin uygulamadaki resmî diliydi. Sarayın yazışmalarında özel durumlar dışında kullandığı dil hep Türkçe olmuş ve resmî belgeler bu dille üretilmiştir. Ferman, berat, kannunname gibi padişah düzenlemeleri Türkçe yazılmıştır.
- Saray çevresinin konuşma dili de her zaman Türkçe olmuştur.
- Devletin çok farklı unsurlarının bir arada yaşadığı yörelerde ve kamusal alan olarak tanımlayabileceğimiz devlet müdahalesi dışındaki her alanda da iletişimin ortak dili Türkçe olmuştur.
- XIV ve XV. yüzyıllarda Kütahya, Bursa, Edirne ve İstanbul gibi şehirlerde Türkçe eserler kaleme alınması, Türkçe'nin bir edebiyat dili olarak gelişmesinde rol oynamıştır. Astronomi, matematik ve coğrafya alanlarında yazılan eserlerin çoğunluğunun Türkçe olması; Türkçenin bir bilim dili olmasında rol oynamış, bilimsel ve edebi eserlerde Arapça ve Farsçanın etkisinin zamanla azalmasına sebep olmuştur.

UYARI: Osmanlı Devleti'nin hâkimiyeti süresince Türkçe, tarihindeki en yaygın seviyesine ulaşmıştır.

FETRET DEVRİ SONRASI (1413-1451)

Saruhanoğulları, Aydınoğulları, Menteşeoğulları beylikleri Osmanlı Devleti'ne bağlandı. Kardeşi **Mustafa Çelebi**'nin çıkardığı isyan (**Düzmece Mustafa Olayı**) bastırıldı. Dini ve sosyoekonomik nedenlere dayalı **Şeyh Bedrettin İsyanı** bastırıldı.

Candaroğulları ve Karamanoğulları Osmanlı himayesine alındı. **Aydinoğulları** ve **Menteşeoğulları**'na kesin olarak son verildi. **Germiyanolu beyi II. Yakup**'un vasiyeti üzerine beylik toprakları Osmanlılara katıldı. Amcası **Mustafa Çelebi** ve kardeşi **Şehzade Mustafa** isyanlarına son verdi.

Haçlıların, Osmanlıların Arnavut Bey'i İskender'in çıkardığı isyandan faydalanıp Varna'nın intikamını almak için başlattığı **II. Kosova Savaşı**'nı (1448) Osmanlılar kazandı. **Balkanlardaki Osmanlı hakimiyeti kesinleşti.**

I. Mehmet Çelebi (1413-1421)

Venedik ile Osmanlı tarihinin ilk deniz savaşı yapıldı.

II Murat (1421-1451)

Haçlılarla yapılan savaşlar sonrasında Macar Krallığı'yla **Edirne Segedin Antlaşması** (1444) imzalandı. 10 yıllık barış kararı alındı. Tuna nehri iki taraf arasında sınır kabul edildi.

II. Murat'ın tahtı küçük yaştaki oğlu II. Mehmet'e bırakması üzerine Haçlılar Edirne-Segedin Barışı'nı bozdu; çıkan **Varna Savaşı**'nı (1444) II. Murat'ın komuta ettiği Osmanlılar kazandı.